

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity Brno
Bakalárske štúdium
Akademický rok 2016/ 2017 - jesenný semester

PhDr. Michal Vašečka, Ph.D.

Rasa, etnicita a sebaurčenie v sociologickej teórii a praxi

Zameranie kurzu:

Voliteľný kurz SOC 156 „Rasa, etnicita a sebaurčenie v sociologickej teórii a praxi“ je určený pre študentov bakalárskeho štúdia odboru Sociológia na fakulte sociálních studií Masarykovy Univerzity v Brne. V kreditnom systéme je možné získať 6 kreditov.

Anotácia:

Kurz ponúka široký pohľad do teoretických i výskumných dilem, na ktoré naráža sociológia pri výskume rasy a etnicity. Študenti majú možnosť sa zoznámiť so základnými prístupmi sociológie k otázkam etnickej determinácie, rôznych foriem netolerancie vyplývajúcej z definícií rasy a etnicity. Kurz sa zaoberá národnou a kultúrnou identitou a jej konštruovaním, vzťahom etnicity a nacionalizmu, otvára diskusiu nad skupinovými právami a spôsobmi koexistencie etnických skupín. Kurz pojednáva o možnostiach teoretického diskurzu a praktického prístupu k otázkam etnocentrizmu, rasizmu a antisemitizmu, definuje princípy multikulturalizmu. Kurz sa zaoberá taktiež etnickými konfliktami a poslucháčov zoznamuje so sociológiou genocídy. Kurz sa zaoberá aj praktickými otázkami výchovy k tolerancii a proti rasizmu. Kurz podrobne rozoberá metodologické dilemy rasových štúdií a načrtáva problematiku etnizácie chudoby. Kurz sa zaoberá aj špecifickou témou Rómov ako objektu skúmania sociológie.

Organizácia kurzu:

Kurz je 1 semestrový organizovaný vo forme prednášky (45 minút) a následného semináru (45 minút), týždenne 2 hodiny. Študenti majú k dispozícii v IS MU základné texty, ktoré nie sú bežne dostupné. Predovšetkým texty publikované v Českej republike sú bežne dostupné v knižnici.

Podmienky pre absolvovanie kurzu:

1. Priebežné štúdium textov;
2. Absolvovanie troch priebežných písomných testov (11.10.; 08.11.; 13.12.);
3. Písomná skúška.

Systém hodnotenia:

Každý študent môže získať maximálne 50 bodov, pričom v prípade zisku menej ako 25 bodov študent neuspel a skúška mu nebude zapísaná. Podmienkou pre získanie zápočtu je absolvovanie všetkých 3 priebežných písomných testov. Jednotlivé úkony smerujúce k získaniu skúšky budú ohodnotené nasledovne:

48 % - 3 priebežné testy /max. 24 bodov/

52 % - písomná časť skúšky /max. 26 bodov/

Študenti, ktorí získajú hodnotenie v intervale 25 - 50 bodov, budú vyhodnotení takto:

50 - 45 bodov	A
44 - 40 bodov	B
39 - 35 bodov	C
34 - 30 bodov	D
<u>29 - 25 bodov</u>	<u>E</u>
24 - 0 bodov	F

Obsah kurzu:

1. Seminár - 20.9.2016

Úvod do štúdia etnických vzťahov. Postoje, predsudky, stereotypy.

Základná literatúra:

📖 Pavel Navrátil, et al: Romové v české společnosti. Praha, Portál 2003. pp.16 - 29 /14 strán/

📖 Milan Nakonečný: Sociální psychologie. Praha, Academia 2000. pp. 210 - 224 /14 strán/

📖 N. Hayes: Základy sociální psychologie. Praha, Portál 1998. pp. 92 - 102. /10 strán/

Celkovo: 38 (cz)

Doplňujúca literatúra:

📖 Perry R. Hinton: Stereotypes, Cognition and Culture: Psychology Focus. Philadelphia, Taylor & Francis 2000. pp. 126 - 137. /11 strán/

2. Seminár - 27.9.2016

Rasa, etnicita, etnická skupina a národ. Operacionalizácia pojmov.

Základná literatúra:

📖 Max Weber. What is an ethnic group? In: Montserrat Guibernau – John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 15 – 26. /11 strán/

📖 Benedict Anderson: Imagined Communities. Chapter 2: Cultural Roots. London, Verso, 1991. pp. 9-17. /9 strán/

📖 Thomas Hylland Eriksen: Ethnicity, race and nation. In: Montserrat Guibernau - John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 15 – 26. /9 strán/

Celkovo: 29 (eng)

Doplňujúca literatúra:

📖 Partha Chatterjee: Whose Imagined Communities? In: Gopal Balakrishnan (ed). Mapping the Nation. London, Verso 1996. pp. 214 – 225. /11 strán/

📖 Bordás Sándor – Hunčík Péter. Individuum a skupina – psychologická perspektíva. In: SPON – Systém prognózovania ohnisk napätia. Vydavateľstvo NAP, Dunajská Streda, 1999, pp. 27 – 36. /10 strán/

3. Seminár - 04.10.2016

Kultúrna a národná identita a jej konštrukcie.

Základná literatúra:

- 📖 Claude Lévi-Strauss: Rasa a dejiny. Atlantis, Brno, 1999. pp. 7-25. /17 strán/
- 📖 Clifford Geertz: The Integrative Revolution: Primordial Sentiments and Civil Politics in the New States. In: Clifford Geertz (ed.) Old Societies and New States: The Quest for Modernity in Asia and Africa. Free Press. New York, 1963. pp.107-113. /6 strán/
- 📖 Pierre van den Berghe: Race and Ethnicity: A Socio-Biological Perspective. In: Ethnic and Racial Studies, 1/ 4 (1978), pp. 402-409. /8 strán/

Celkovo: 17 strán (cz) + 14 (eng)

Doplňujúca literatúra:

- 📖 Ernest Gellner: Nations and Nationalism. Chapter 2: Nationalism and High Cultures. Blackwell, Oxford 1983. pp. 55-62. /8 strán/

4. Seminár - 11.10.2016

Etnicita a nacionalizmus v čase globalizácie.

Základná literatúra:

- 📖 Ernest Gellner: Nationalism as a product of industrial society. In: Montserrat Guibernau – John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 52 – 69. /18 strán/
- 📖 Shlomo Avineri: Change: Analytical and Conceptual Approaches to the Post-Cold War World. In: Werner Weidenfeld (ed): Europe in Global Change, Gutersloh, Bertelsmann Foundation Publishers, 1993, pp. 23-33. /11 strán/

Celkovo: 29 (eng)

Doplňujúca literatúra:

- 📖 Anthony H. Richmond: Ethnic Nationalism and Postindustrialism. In: Ethnic and Racial Studies, 7/ 1, 1984, pp 5-16. /12 strán/

5. Seminár - 18.10.2016

Skupinové práva a etnicita. Multikulturalizmus. Spôsoby koexistencie etnických skupín.

Základná literatúra:

- 📖 Will Kymlicka – Ian Shapiro: Meanings of Ethnicity and Group Rights – Introduction. In: Will Kymlicka – Ian Shapiro: Ethnicity and Group Rights. NYU Press, New York, 1997. pp. 3-21. /19 strán/
- 📖 Pavel Barša: Politická teorie multikulturalismu. Kapitola 10: Alternativity integrace (209-246), Kapitola 11: Ústavní patriotizmus proti etnickému státu (247-263). Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 1999. pp.209 – 263. /55 strán/
- 📖 John Rex: The concept of a multicultural society. In: Montserrat Guibernau - John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 205 – 219. /15 strán/

Celkovo: 55 strán (cz) + 34 (eng)

Doplňujúca literatúra:

- 📖 Thomas W. Pogge: Group Rights and Ethnicity. In: Will Kymlicka – Ian Shapiro: Ethnicity and Group Rights. NYU Press, New York, 1997. pp. 187-215. /29 strán/

📖 David Forsythe: Human Rights in International Relations. Chapter 9: The politics of liberalism in a realist world. Cambridge University Press, Cambridge, 2000. pp. 217 – 236. [/20 strán/](#).

6. Seminár - 25.10.2016

Etnické konflikty a ich riešenia.

Základná literatúra:

📖 Aleš Bednařík: Riešenie konfliktov. Kapitola 1: Úvod do teórie konfliktov (17-40), Kapitola 2: Spôsoby riešenia konfliktov (41-50), Kapitola 3: Konflikt a komunikácia (51-65). Centrum prevencie a riešenia konfliktov PDCS, Bratislava, 2001. [/48 strán/](#)

📖 Arend Lijphart: Political Theories and the Explanation of Ethnic Conflict in the Western World. In: Milton Esman (ed.). Ethnic Conflict in the Western World. Cornell University Press. Ithaca, 1977, pp. 55-60. [/4 strany/](#)

Celkovo: 48 strán (sk) + 4 (eng)

Doplňujúca literatúra:

📖 Michael E. Brown: Causes and implications of ethnic conflict. In: Montserrat Guibernau – John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 80-100. [/20 strán/](#)

📖 Leo Kuper: Plural societies. In: Montserrat Guibernau - John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 220 – 227. [/8 strán/](#)

7. Seminár - 08.11.2016

Rasizmus a Xenofóbia. Autoritarianizmus a rasa.

Základná literatúra:

📖 Hannah Arendt: Původ totalitarismu I-III. Kapitola 6: Rasové myšlení před rasismem (pp. 245-277). OIKOYMENH, Praha, 1996. [/33 strán/](#)

📖 Tatjana Šišková (ed): Výchova k toleranci a proti rasizmu. Kapitola 1: Rasizmus, xenofobie a intolerance z hľadiska práva, sociologie a antropologie (pp. 10-35). Portál, Praha 1998. [/26 strán/](#)

📖 Michel Wievorka: Racism in Europe: unity and diversity. In: Montserrat Guibernau - John Rex (ed). The Ethnicity Reader. Cambridge, Polity Press, 1997. pp. 291 – 302. [/11 strán/](#) *Celkovo: 59 strán (cz) + 11 (eng)*

Doplňujúca literatúra:

📖 Ferenc Erős – Zsolt Enyedi: Authoritarianism and Prejudice. Chapter 1: Researching authoritarianism in old and new democracies (pp. 9 – 25). Osiris, Budapest, 1999. [/17 strán/](#)

8. Seminár - 15.11.2016

Rasa a moderný welfare state: problematika etnizácie a feminizácie chudoby. Riešenia etnickej getoizácie.

Základná literatúra:

📖 Rebecca Jean Emigh – Eva Fodor – Iván Szelényi: The Racialization and Feminization of Poverty? In: Rebecca Jean Emigh – Iván Szelényi: Poverty, Ethnicity,

and Gender in Eastern Europe During the Market Transition. Praeger, Westport 2001. pp. 1-32. [/30 strán/](#)

📖 Lenka Sedláková: Proměny hranic v moderní společnosti: od marginality k marginalizaci, od inkluzivní k exkluzivní společnosti. In: Tomáš Sirovátka (ed.) Menšiny a marginalizované skupiny v České republice. FSS MU a nakladatelství Georgetown, Brno 2002. pp. 25-37. [/13 strán/](#)

Celkovo: 13 strán (cz) + 30 (eng)

Doplňujúca literatúra:

📖 Massey, D., Denton, N.: The Perpetuation of the Underclass. In: American Apartheid – Segregation and the Making of the Underclass. Cambridge: Harvard University Press, 1993, s.148 – 185. [/37 strán/](#)

9. Seminár - 22.11.2016

Rómovia ako objekt sociológie.

Základná literatúra:

📖 Jiřina Šiklová – Michal Vašečka: Sociologické aspekty rómskeho problému. In: Kaj Džas (Kam kráčaš). Nadácia Milana Šimečku, Bratislava 2001. pp. 8-30. [/23 strán/](#)

📖 Michal Vašečka: Vzťah majoritnej populácie k Rómom. In: Oľga Gyarfášová – Vladimír Krivý – Marián Velšic: Krajina v pohybe. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava 2001. pp. 225-250. [/25 strán/](#)

📖 Iveta Radičová: Hic Sunt Romales. Kapitola 4: Efekty sociálnej politiky v osídleniach s rómskou populáciou na Slovensku (pp. 78 – 95). SPACE, Bratislava 2001. [/18 strán/](#)

Celkovo: 66 strán (sk)

Doplňujúca literatúra:

📖 Koos Postma: Social Determinants of anti-Gypsy and antisemitic attitudes in Hungary. In: Ferenc Erős – Zsolt Enyedi: Authoritarianism and Prejudice. Osiris, Budapest, 1999. pp. 214 – 230 [/17 strán/](#)

📖 Dan Ryšavý: Sociální distance vůči Romům. Příklad vysokoškolských studentů. In: Sociologický časopis, 39, 1/2003. [/15 strán/](#)

10. Seminár - 29.11.2016

Metodologické dilemy „rasových“ štúdií. Racializácia výskumu a skúmanie rasy. Otázka rasy v sčítaniach obyvateľstva.

Základná literatúra:

📖 France Winddance Twine: Racial Ideologies and racial Methodologies. In: France Winddance Twine – Jonathan W. Warren: Racing Research – Researching Race. NYU Press, New York 2000. pp. 1-34. [/29 strán/](#)

📖 Melissa Nobles: Shades of Citizenship. Race and the Census in Modern Politics. Chapter 5: Counting by Race. More than numbers. Stanford University Press, Stanford 2000. pp. 163-184. [/22 strán/](#)

Celkovo: 0 strán (cz) + 51 (eng)

Doplňující literatura:

📖 Barbora Bukovská: Ethnic Statistics and Data Protection: The Czech Case. In: Ethnic Monitoring and Data Protection. The European Context. CPS Books, CEU Press, Budapest 2001. pp. 114 - 138. [/25 strán/](#)

11. Seminár - 6.12.2016

Anti-semitizmus. Antisemitizmus v ČR a strednej Európe v súčasnosti.

Základná literatúra:

📖 Hannah Arendt: Původ totalitarismu I-III. Kapitola 1: Antisemitizmus jako výsměch zdravému rozumu (pp. 51-60), Kapitola 2.1: Problémy emancipace a židovský státní bankéř (pp. 61-83). OIKOYMENH, Praha, 1996. [/32 strán/](#)

📖 Prager, Telushkin: Why the Jews? Part 1: Why the Jews? The Explanation (pp. 17-80). Simon&Schuster, New York 1985. [/64 strán/](#)

📖 Ireneusz Krzemiński: Czy Polacy są antysemitami? Summary (pp. 300 – 303). Oficyna naukowa, Warszawa 1996. [/4 strany/](#)

Celkovo: 32 strán (cz) + 68 (eng)

Doplňující literatura:

📖 Imre Hermann: Psychológia antisemitizmu. Kapitola 3: Funkcia základných prvkov psychológie spoločnosti v antisemitizme. Artus, Dunajská Streda, 1998. pp. 67 – 92. [/26 strán/](#)

12. Seminár - 13.12.2016

Sociológia genocídy.

Základná literatúra:

📖 Yves Ternon: Genocidy 20. století. Část druhá: Analýza pojmu genocida. Themis, Praha 1997, pp. 46-104. [/59 strán/](#)

📖 Frank Chalk – Kurt Jonassohn: The History and Sociology of Genocide. Part 1 – The Conceptual Framework. Yale University Press, New Haven, 1990. pp. 8-32. [/25 strán/](#)

Celkovo: 59 strán (cz) + 25 (eng)

Doplňující literatura:

📖 Bette Denich: Dismembering Yugoslavia: Nationalist ideologies and the symbolic revival of genocide. In: American Ethnologist, 21 (2), 1994. pp. 367 – 390. [/17 strán/](#)